

«Коронація слова» створює для вас нову хвилю української літератури — яскраву, різножанрову, захопливу, — яка є дзеркалом сьогодення і скарбом для майбутніх поколінь.

Юрій Логуш,
Голова Правління ЗАТ «Крафт Фудз Україна»,
ініціатор проекту

Всеукраїнський конкурс романів, кіносценаріїв та п'єс «Коронація слова» був заснований за підтримки бренду найпопулярнішого українського шоколаду «Корона». Головна мета конкурсу — сприяння розвитку новітньої української культури.

Література, кіно і театр обрані не випадково, адже саме ці жанри є стратегічними жанрами культури, що формують і визначають зрілість нації.

Метою конкурсу та його завданням є пошук нових імен, видання найкращих романів, стимулювання й підтримка сучасного літературного процесу, кіно й театру, і як наслідок — наповнення українського ринку повнокровною конкурентоспроможною літературою, а кіно й театру — якісними українськими фільмами й п'єсами.

www.kraftfoods.com.ua

Люко Дашвар

РАЙ.
ЦЕНТР

Дипломант
конкурсу романів, кіносценаріїв та п'єс
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА — 2009»

ВИДАВНИЦТВО

КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЯ

Харків

2011

ББК 84.4УКР
Д21

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Дизайнер обкладинки *Ольга Рудницька*

Художник *Олександр Маслов*

ISBN 978-966-14-1542-2 (PDF)

- © Чернова І. І., 2009
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2009, 2011
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2009

Ніч без зірок

У червні дві тисячі восьмого фестиваль феєрверків пригнав до Дніпра в районі Подолу тисячі киян: люди заповнили набережну, дніпровські схили, заблокували проїжджу частину... І пішохідний міст, що з'єднує правий берег Києва з Трухановим островом, не оминули — забили щент, аби краще роздивитися вибагливі сполохи вогнів на чорному тлі. Феєрверки так потужно розмальовували небо, що зірки не втрималися — поховалися.

Наступної ночі біля Дніпра — уже й тихо, уже й пластикові пляшки річка віднесла вниз за течією, а зірки так і не оговталися. Щезли. І міст пішохідний — диво! — вилизаний. Чекає чергової забави.

Не забарилося. Близько другої по півночі на міст вибігла тонка, аж дзвенить, рудоволоса дівчина у довгій білій спідниці. Зупинилася. Під ногами Дніпро, як пекельна безодня, чорніє. Над головою вогні мостового освітлення, мов райські свічки миготять. А їй куди? Розсміялася. Чимдуж мостом. І хоч би хто поруч! Ані душі... Тільки з салону пихатого «мазераті», що застрягло на набережній поблизу мосту, за дівчиною здивовано спостерігав коштовно неголений мажор років двадцяти з лишком.

До середини мосту — трохи ще. Дівчина припала до мостової огорожі: видивляється щось на печерських схилах, видивляється... Усміхається, сухі губи облизує. Плечиком смикнула — усі геть! Невразлива, нездоланна, безсмертна. Бровки насупила — мабуть, не побачила, чого хотіла. Голову задерла — би вище, тоді б точно... Не вагалася — руді кучері навколо шиї обкрутила, подерлася наверх по металевих конструкціях мосту. І спідниця біла тріпотить — чисто прапор.

Ніч над Трухановим островом не така, як по всьому Києву. Мов мала дитина, — впала, коліна позабивала і завмерла — ворухнутися страшно, зойкнути несила. Німо. Тільки й чути, як хвиля на берег — хлюп. Обережний їжачок кинув гризти зів'яле яблуко, забуте кимось із відпочивальників, повів носом. Німо? Деревя у глибині острова зашепотіли без вітру... Тваринка за мить скрутилася, завмерла. Що за чортівня?

— Матінко Божа!

Невисокий хлопчина років двадцяти — босий, біляве волосся соломою, важкий хрест до пупа, полотняні штанці на мотузці тримаються — продерся крізь дерева. До берега. Навкруги, навкруги... Як сліпий. На коліна впав.

— Бо... бо... бо... Святий Боже, єдиний, кріпкий... Борони раба свого... Де це я? На які ще тортури... — сам. З-під пахви зиркає.

Дерева знов загомоніли. Білявий вишкірився:

— А-а-а-а, диявольські діти. По мене прийшли? Хочете си-на християнського під собою мати?!

Намацав каменюку. Вужем за куці. А у глибині острова вже гілки тріщать. Страшне щось до Дніпра суне. Та так міцно суне, що каменюка геть не допоможе. Кинути і руки звільнити? Білявий розігнувся. Стрілою на той шурхіт.

— Стрічай і не гнися, гадюччя!

З розмаху — хресь! Прямісінько у міцного, мов глиба, парубища! Той саме з-поміж дерев на берег вийшов, потилицю чухає, головою розгублено крутить.

— Гей! — зойкнув. Відштовхнув білявого. — Ти що за такий?

Білявий завмер — очам не вірить.

— Куме? — прошепотів. Як заверещить: — Куме! Куме Микишко! Невже ти? Пресвята Богородице небесна, і Ти, святий Боже єдиний! Куме!

— Кум Свиря? — здивувався велетень.

Обійнятися не встигли — на правому столичному березі як гримне! І зорі яскраві — на все небо, аж горять. Свиря з переляку:

— Лягай!

Хоч невисокий, та міцний. Кума як штовхонув — Микишка враз носом у пісок зарився.

Затаїлися. Лежать, із правого берега очей не зводять, а там — вогнів мільйон.

— Матінко Божа... — Микишка зачаровано. — Та це ж Київ...

Свиря схлипнув:

— Горить... Турки, сучі діти, празник мають...

— Ляхи...

— Турки...

— От базікало язикате! — Микишка. — Звідки турки? Кажу — ляхи!

— Турки...

Притулилися один до одного. Пильнувати би, та очі сльозами залило.

— Нащо пробудилися? — Свиря. — Краще би оцю біду вік не бачити.

— Час нам...

— Е, куме Микишко! Що нам тепер той час? Ми тепер — духи безтілесні...

Микишка себе помацав, кума щипнув.

— Хіба?

— А як інакше? — рознервувався Свиря. — Оце би порахувати, скільки рочків тому в Десні втопилися і бозна-скільки часу при деревах спали, поки Господь не побудив до життя вічного...

Замовкли. Микишка на вогні зиркнув.

— Я так собі міркую, куме Свиря... Дивне полум'я Києвом ходить. Люд не голосить. До Дніпра ніхто по воду не пнеться. І диму нема. І горілим не тхне зовсім.

Свиря й собі — на правий берег. Пику розумом закопирив.

— А може, це і не Київ зовсім! Може, кляті чорти нас світ за очі закинули і своїм сатанинським коштом оце чудернацьке видовище намалювали... Хочуть, іродове плем'я, душі наші вторгувати!

— Он де свята Лавра...

— А хрест не височить над усім мирським! З усіх боків халупами безбожними обкладений. І світяться ж, кляті, поночі, коли християнська душа малу свічку загасить і спить, аж доки сонце не зійде. Світяться, мов вихваляються! Не дають хресту до неба полинути... Ні. Не Київ.

— А я, куме Свиря, так собі міркую... То обителі чистих душ урятованих. Чисті душі можуть вище хреста бути... І світяться весь час, бо іродову темряву побороли навіки.

Свиря з недовірою вдивився у вогні правого берега. На Микишку...

— Куме... Невже ми прямісінько у рай втрапили?

— Я так собі міркую, куме Свиря... — Микишці від хвилювання перехопило подих, — ...що ми в раю...

...Микишка сидів на піску Труханового острова і все дивився на сяючий вогнями правий берег Дніпра. Київ... Ох і файну ж забаву Господь Всемогутній умислив — щоби християнський рай на кшталт Києва впорядкувати. Оце діло! Он де, ліворуч, Берестове. За ним — Печерське, Лаври... Митрополит, певно, й у раю за грішні душі молиться... А праворуч, біля Глибочиці, домівки подільських кожум'як, у яких вони з кумом Свирею одного разу таке добре пиво куштували, що його навіть сам гетьман хвалив. Та все веселе од вогнів. Ох і веселе.

Микишка всміхнувся. Невгамовний Свиря зиркнув на нього здивовано. Загарячував. За сорочину смикнув.

— Чого це ти, куме, радієш, наче маком посипаний?! Щось воно не те... Якщо ми у раю, то чому — на задвірках? Чи не-

гідні в центрі раю отаборитися? Та вставай уже! — Замовк. Подумав. І додав: — Попливемо!

— А я так собі міркую, куме Свиря, — Микишка йому. — Не можна нам у воду. Чи забув? Як посеред Десни топилися і просили Всевишнього душі наші врятувати, то поклялися ніколи у воду не ступати... Мостом підемо... Ти тільки подивися, куме, який красний міст. Вогнями сяє. Щоби новоприбулі душі не розгубилися, за вогнями слідували...

— Мостом? Та нізащо! Ступимо, він і провалиться. Прямо в пекло.

Микишка не відповів. Помітив рух на пішохідному мості. Спідницю білу. Свиря теж помітив. Замовк, око примружив.

— Хтось у полон здається... Білим прапором сигнал дає. Щоб не вистрілили з глупоти... Мабуть, клятві турки стережуться!

— Ляхи...

— Турки з татарвою!

— Ляхи, кажу! — Микишка своє. На Свирю глянув, плюнув. — Тьху ти, куме! Хвильку як зустрілися, а голова від тебе вже гуде. Які турки? Які ляхи? Я так собі міркую, що в раю війни не буває. Думаю, куме, це — ангел. Знак нам подає... Мовляв, йдіть, хлопці, мостом сміло...

Свиря приклав долоню до лоба руба — наче б від того ніч стала дниною. Біла спідниця тріпонулася: куми вгледіли тонку дівочу постать. Дівка розгублено озирнулася і раптом полетіла у Дніпро.

Куми підскочили.

Микишка рвонув до води. Свиря витріщив очі, ухопив його за рукав.

— Куди?!

— Баба втопиться...

— Хай топиться! Мабуть, якась негодяще... Навіть не перехрестилося перед смертю...

— Не можна, щоби в раю чисті душі губилися. Гріх.

Микишка вирвався, скоріш побіг. Свиря аж завив од жалю.

— Пропадеш! Сам же казав — не можна нам у воду.

— Та, мабуть, не для мене рай. Прощавай, куме Свиря, — Микишка йому. І — шубовсть у воду.

Свиря спересердя так ногою тупонув, що аж підскочив. Підскочив і поплив над землею.

— Оце так! — зрадів. — Та я літаю.

У Дніпрі під пішохідним мостом борсалоя дівча, плуталося у довгій спідниці, руде волосся навколо шиї зашморгом. Мовчки ковтало воду і, тільки вкотре захлинувшись, пішло під воду, потім випірнуло і хапонуло повітря — не втрималося:

— Мамо...

Сил не було. Дніпро за мить висмоктав, відніс за течією. У голові, як у зачиненій кімнаті, лупили у двері розгублені думки, ховалися по темних кутах. Перед очима мерехтіли мільйони вогнів, пливли до неї, наче хотіли краще роздивитися дурну забаву.

Микишка махав руками метрів за п'ять від дівчини, коли вона відчайдушно вигукнула «Мамо...» і зникла під водою.

— Святий Боже єдиний кріпкий і ти, пресвята Богородице, помагайте... — пірнув услід.

Над порожніми хвилями кружляв Свиря. Радів, як дитина.

— Може, я став ангелом? Гей, куме Микишко! Ти де? Гляньно! Літаю...

Микишці перед очима — чорна мряка. Хіба тут дівча вгледити? Крутиться під водою, руки вперед випростав. Десь тут вона. Десь зовсім поруч. Глибше пішов. Ще. «Та поможи вже, Боже, чи що?!» Тільки таке нахабство у голові майнуло — на безвільне тіло наштовхнувся. Ухопив... А наверх — ніяк. Силиться... А темна вода сміється та смоче з нього сили, смоче.

Свиря над Дніпром розгубився не на жарт.

— Отаке паскудство утнути! А ще — кум! — уже на поземному польоті над водою. — Та де ж він, тряця його матері, прости, Боже, за дурні слова, бо так нервуюся, що аж їсти захотів!

Ще мить покружляв. На вогні київські з жалем озирнувся.

— Отакої! Товаришам розповісти, не повірили б — щоби біля раю бути і згинуті через кума і якусь дурну дівку.

І пішов під воду.

Микишка міцно тримав дівча, силився наверх, та дніпровська вода тягла все далі й далі від повітря. Подумки Микишка погодився вразі прийняти смерть, бо ж і те правда — порушив клятву, кинувся у воду, хоч божився, що ніколи...

Кум Свири виник поруч, коли Микишці у голові запаморочилося і він ледь не відпустив дівча. Свирия захопився за них обох так затято, ніби не він їх із біди тягнув, а тільки вони й могли врятувати його самого, — і до неба. Де і сили взялися.

Із салону розкішного «мазераті» коштовно неголений мажор бачив, як дівчина у білій спідниці стрімко добігла до середини мосту, вчепилася в огорожу, все вдивлялася на печерські пагорби. Зітхнув із прикрістю. З автівки. Дістав з кишені цигарку, прикурих, повільно пішов до мосту.

Кроків двадцять зробив, за спиною — вау, вау! Така дурна сигналізація у «мазераті»!

Тицьнув на кнопку — заглухні!

— Доброї ночі, — із темряви.

Він — ого! Очі — до мосту, ноги до «мазераті» тягнуть. Тільки й устиг до автівки добігти, як під колеса викотився круглий, як гарбуз, дядько років п'ятдесяти. Капелюх на лисині. В одній руці пластиковий портфель-дипломат. Кажуть, вагомий аргумент у будь-яких відносинах. Лупонеш таким по маківці — і вся дипломатія. У другій руці дядько міцно стискав велику торбу з вельвету.

— Доброї ночі, — знову. — Чуєш, синку... Оце справи до Києва за шкірку притягли. Часом, не підкажеш... — замовк. — Та ні! Спочатку скажи — звати як?

— Навіщо вам? — іронічно всміхнувся той. — А може, мені батьки забороняють розмовляти на вулиці з незнайомцями.

— А-а, жарти у вас тут такі...

Хлопець не розчув. Озирнувся на міст — на верхівці металевої конструкції завмерла дівчина, озирнулася, хитнулася

і раптом кинулася у воду. Хлопець смикнувся, наче від електрошокера. Щелепа відвалилася. Тремтячою рукою до лоба.

— Що?! — розгублено до дядька. Дядько дивився повз нього. Кудись у бік Дніпра.

Хлопець задихнувся, нервово закусив губу, стояв біля «мазераті», дивився на міст, ніби картинка, як у кіно, мала повторитися за мить, аби він роздивився її краще, усвідомив, зрозумів... Німо. Здригнувся, повільно і важко — ніби у кожную ногу по дві баби вчепилися, голосять і не пускають — посунув до Дніпра. Очима по воді... Нікого.

— Що за... — тремтячою рукою по чолу. — Що за...

На міст — нікого. У воду — нікого... Ближче до води. А ті баби, що на ногах, як смиконуть. Перечепився, упав... На воду. Та що ж це?! Жарти у нас тут такі... Жарти у нас тут... Жарти, жарти... Не могла ж вона, дійсно, кинутися... У воді нікого. Щось воно...

Мобільний невчасно.

— Рома? Моя дівчина... на моїх очах кинулася з мосту...

— Так... Швидко звідти! Ти чув? Максе! Ти мене почув? Лийняй звідти негайно!

Очима — на порожні хвилі, ногами до «мазераті». Що навкруги — не зрозуміти. Жарти у нас тут такі! Автівка зірвалася, біда погнала в бік печерських пагорбів. Коштовно неголений мажор однією рукою вчепився у кермо, другою тер очі, наче все, що сталося мить тому, лише наснилося.

На гранітних сходах набережної застигла мокра трійця. Дніпро ображено хлюпав на ноги — не дали свіжої крові.

Свиря з Микишкою мовчали, ніби у чомусь провинилися. Дівча скрутилося, і куми ніяк не могли втямити — чи плакало, чи сміялося гірко. Так гірко, що куми врешті спробували заговорити до неї. Хай би відволіклася й заспокоїлася, раз уже випало далі жити.

Для годиться Свиря зіп'явся на ноги, підскаочив, та над землею не полетів.

— Е-ех, пропав Божий дар...

Микишка брови насупив, на дівча глянув.

— Люба... — хтів лагідно, та щось у горлі стало. — Як звешся?

— Get out, — глухо. Сльозу втерла.

Свиря очі витріщив. Микишку в бік — штрик.

— Святий Боже! Що за ім'я таке поганське — Гетаут?! Казав же — турки! А ти все «ляхи, ляхи»...

— Та чого б це туркам по християнському раю вештатися?

— Отож! Мабуть, несила нехристам, вони й скочать у Дніпро. А ми, дурні, слідом...

Микишка знов на дівча очі скошив.

— І з чиїх така? — із сумнівом.

— Ні з чиїх. Сама по собі...

На ноги непевно зіп'ялася... І пішла геть. Мокрою спідницею обліплена, як зранений вояка бинтами. Ні тобі — «дякую», ні — «хай вас Бог береже». Точно — з турків.

Свиря проводив дівча недобрим поглядом, приклав до живота долоню.

— Куме! Їсти хочеться. Ото б зараз саламахи затовкти.

— Дивись...

Микишка з осторогою взяв зі сходинки мобільний телефон, спантеличено потрусив ним, наче від того незрозуміле приладдя враз пояснило б свої секрети. З телефону бризнула вода.

— Гетаут лишила.

— Кинь гидоту. — Свиря озирнувся. — Пішли собі притулок у раю шукати. Може, надибаємо на когось із рідні чи, якщо Божа ласка, товаришів-серденят зустрінемо.

Микишка вкинув мобільний за пазуху. Кивнув — підемо.

Трійця

Кіївський Поділ ще багатий на щурячі кутки. Поряд із пафосними новобудовами — стара та давня архітектурна розкіш. По ранжиру. Якій пощастило потрапити до списку пам'яток, тій — реставрація. А іншим... На підфарбований фасад глянеш — чисто стара повія на заробіток налаштувалася. А як затягне в арку-горлянку та викине у внутрішньому дворіку — то отут вам і справжній старий Поділ. Облуплені стіни, дерев'яні веранди, персональні сходи-драбини до помешкань на другому поверсі, сарайчики з поламаними дверима, огірки упереміж зі страшенно красивими ружами під єдиною на увесь двір вишнею. І крім знаних кожним житцем дворіку котів ніхто не сміє по тій красі товктися. Навіть щури, бо, хоч житці і вчать котів за щурами ганятися, ті однаково тут царюють.

Справжні хазяї незбагненно дорогих подільських нетрів звичай здають їх в оренду, а самі скніють у сучасних багатоповерхівках десь на Оболоні чи Дарниці. І намагаються не сумувати, дивлячись з вікна десятого чи двадцятого поверху на щільне нагромадження сірих будинків-сталагмітів десь на Оболоні чи Дарниці. Оку важко знайти красу в тому гешталті. Тим більш коли ти виріс на Подолі, де золоті куполи церков вищі за дахи будинків.

Фролівський монастир, Покровська церква, Богородиці Пирогощі, Миколи Притиска, Іллінська, Христо-Воздвиженська, дзвіниця церкви Миколи Доброго, Набережно-Микільська та Різдва Христового, де Кобзаря відспівували... А над ними — Андріївська. А в повітрі — Божа благодать від передзвону. А під ногами земля з ясною пам'яттю. Її спогадами проростають дерева, дихають кам'яні стіни. Справжні хазяї незбагненно дорогих подільських нетрів мріють забагатіти, щоби повернутися сюди ще до того, як від старого Подола не лишиться й сліду.

Дратівливій від самотності та клімаксу перукарці Ліді двадцять сім квадратних метрів на другому поверсі давнього будинку на Костянтинівській перепали від бабусі, царство їй небесне. Ще за царя тут хазяйнував купчик, після революцій розміщувалися установи, а після Великої Вітчизняної будинок заселили трударями. Пристойне житло на одну небідну сім'ю відчайдухи перекроїли на кілька крихітних, але суверенних територій. І щоби можна було потрапити до власної оселі на другому поверсі не через спальню сусіда, спорудили у внутрішньому дворіку дерев'яну веранду і попрорубували з неї двері до своїх помешкань. Гарно вийшло! Принаймні коли перукарка Ліда демонструвала потенційним квартирантам переваги крихітної бабусиної оселі, то завжди вмощувалася у плетене крісло на веранді й замріяно зітхала:

— Сама б жила... Вийдеш з кімнати... На веранді сядеш... Космос! А здаю ж — за копійки.

Наприкінці серпня дві тисячі сьомого на Лідин космос спокусився студент «Політехніки» Саня Макаров. Переступив поріг... Ховайсь! Кімнатка метрів п'ятнадцять, кухня — і п'яти нема, на семи, що лишилися, — і туалет, і душова, і комірчина, і навіть коридорчик. Уміли повоєнні люди городити.

Поки Саня шукав слова, щоби ввічливо відмовитися, Ліда добивала аргументами:

— А веранда! І ти — один... Це якби вас двоє було, тоді б — тіснувато, а так...

Саня вирішив пожити з місяць і зорієнтуватися: а раптом Лідин космос не звузить, а розширить його горизонти. Та за